

ГДЈЕ ЈЕ ОДРЖАН САСТАНАК МЈЕСНОГ КОМИТЕТА КПЈ ЗА СРЕЗ БАРСКИ 8. ЈУЛА 1941. ГОДИНЕ

Седмог јула 1941. године Никола Никић, политички секретар Мјесног комитета КПЈ Бар, обавијестио је чланове Мјесног комитета да 8. јула 1941. буду у Горњим Сеоцима, гдје ће се одржати састанак Мјесног комитета Бар. Блажо Љутица, организациони секретар МК Бар, добио је 7 јула предвече, по куриру, писмо Николе Никића у којем га обавијештава о том састанку. У писму је даље стојало да се Љутица и Михаило-Меџа Добрковић, члан Мјесног комитета Бар, по доласку у Горња Сеоца јаве Блажу Јошовом Орландићу. Микић такође пише Љутици да ће 7 јула, ради обављања партијских задатака, отићи у Пипере, гдје се налазио Покрајински комитет КПЈ за Црну Гору, Боку и Санџак.

Блажо Љутица је, 8. јула око 12 часова, дошао у Горња Сеоца и састао се са Блажом Јошовим Орландићем. И Михаило-Меџа Добрковић је стигао у Горња Сеоца. Нешто касније Љутица, Добрковић и Орландић су пошли у један шумарак изнад цркве у Горњим Сеоцима, гдје су им се убрзо прикључили Блажо Јошов Орландић и Ристо А. Лекић. Ту су остали до доласка Николе Никића из Пипера.

Навече 7 јула Никола Никић је дошао у Сеоца и упознао Блажу Јошова Орландића о свом путу у Пипере и о одржавању састанка МК Бар наредног дана у Горњим Сеоцима. У зору 8. јула Никић се превезао чамцем преко Скадарског језера на Плавницу, а одатле је наставио пут за Подгорицу и Пипере. Из Подгорице га је пребацио у Пипере и, после обављеног посла у Покрајинском комитету, вратио на Плавницу Мило Бошковић, таксиста (родом из Брчели). Са Плавнице се превезао истим чамцем до под Сеоца и око 16 часова стигао у Горња Сеоца. Никића је чамцем од Сеоца до Плавнице и обратно превезао Јово Дабањовић из Доњих Сеоца.¹

---

¹ Сјећање Блажа Љутице забиљежио аутор 12. октобра 1986. године.

У Стијени Пиперској одржан је 8. јула 1941. године састанак Покрајинског комитета КПЈ за Црну Гору, Боку и Санџак, на коме је донесена одлука о почетку оружане борбе против окупатора на територији Црне Горе, Боке и Санџака. Блажо Јовановић, организациони секретар ПК, упознао је Николу Никића са директивом ЦК КПЈ и одлуком ПК о почетку оружане борбе против окупатора.

По повратку Никића, у Горњим Сеоцима, у кући Блажа Јокова Орландића, одржан је састанак МК Бар. Поред чланова Комитета Никића, Љутице и Добрковића састанку су присуствовали Блажо Јошов Орландић, секретар Бироа партијских ћелија Црмнице и секретар Војног комитета, Блажо Јоков Орландић и Ристо А. Лекић. Нешто касније стигао је на састанак Видо Матановић, секретар Бироа партијских ћелија из Улциња.

Никола Никић је упознао чланове МК Бар и остале чланове КПЈ који су присуствовали састанку са прогласом ЦК КПЈ о оружаном устанку против окупатора и одлуком Покрајинског комитета о оружаној борби у Црној Гори. Мјесни комитет Бар је донио одлуку да оружане акције против окупатора у срезу барском почну 13. јула у зору.

Поводом 40-тогодишњице народноослободилачке борбе и социјалистичке револуције у Горњим Сеоцима, на кући у којој је 8. јула 1941. одржан састанак Мјесног комитета Бар и донесена одлука о почетку оружане борбе против окупатора у срезу барском, откривена је спомен-плоча следеће садржине:

„У овој кући је 8. јула 1941. године послје подне Мјесни комитет КПЈ Бар одржао састанак на коме је донио одлуку да се 13. јула отпочне оружана борба против окупатора на подручју среза барског.

Ову плочу подиже
општинска конференција
СУБНОР-а БАР“

јули 1981. године

Спомен-плочу је открио и том приликом говорио Блажо Љутица, организациони секретар МК Бар 1941. године. Љутица је, између осталог, рекао:

„Осмог јула 1941 (послије подне) у овом селу, из кога потичу бројни предратни комунисти и револуционари, одржан је састанак Мјесног комитета КПЈ за срез барски на коме нас је политички секретар Мјесног комитета Никола Никић упознао са историјским прогласом Централног комитета КПЈ и одлуком Покрајинског комитета КПЈ за Црну Гору, Боку и Санџак о почетку оружане акције на окупатора на територији Црне Горе. Састанак је одржан у породичној кући прекаљеног револуционара и комунисте Блажа Јокова Орландића“.²

² Факсимил говора налази се код аутора.

У фељтону објављеном у „Побједи“, Љутица о овом састанку пише: „Састанак је почео око 17 часова у кући Блажа Јокова Орландића (Горња Сеоца). Поред чланова Мјесног комитета, били су му присутни секретар Бироа партијских ћелија Црмнице и секретар Војног комитета Блажо Јошов Орландић и чланови КПЈ Блажо Јоков Орландић и Ристо Лекић. Видо Матановић, секретар Бироа партијских ћелија из Улциња, са закашњењем се прикључио састанку“.³ У књизи ратна сећања из НОБ 1941—1942“, Љутица пише: „Састанак је почео између 17 и 18 часова у кући Блажа Јокова Орландића у Горњим Сеоцима. Поред чланова Комитета на састанку су били секретар Бироа Партијских ћелија Црмнице и секретар Војног комитета Блажо Јошов Орландић и чланови КПЈ Ристо Лекић и Блажо Јоков Орландић, а с малим закашњењем је стигао и Видо Матановић, секретар Бироа партијских ћелија из Улциња. Никић нас је упознао са прогласом ЦК КПЈ и одлуком ПК КПЈ за Црну Гору. Мјесни комитет је одлучио да оружана борба у барском срезу почне у првим сатима 13. јула“.⁴

Марко Ј. Орландић, у чланку Јулски дани у Црмници, између осталог, пише:

„Предвече 8. јула у Горња Сеоца је стигао Никола Никић, који је присуствовао сједници Покрајинског комитета КПЈ за Црну Гору у Стијени Пиперској. Дочекали су га истакнути комунисти Црмнице и чланови МК КПЈ за срез барски. И одмах је, у кући Блажа Јокова Орландића, одржана сједница Мјесног комитета. Дневни ред је био: Упознавање са одлуком ПК о почетку оружане борбе у Црној Гори. И закључак: Тринаестог јула почиње борба против окупатора у срезу барском“.⁵

Напријед изложени подаци упућују на закључак да је састанак Мјесног комитета КПЈ Бар 8. јула 1941. године, на коме је донесена одлука о почетку оружане борбе против окупатора у срезу барском, одржан у кући Блажа Јокова Орландића у Горњим Сеоцима.

Међутим, Божо Орландић у написима објављеним у „Побједи“ (1983) и „Дуги“ (1985. и 1986) изражава сумњу да је састанак Мјесног комитета КПЈ Бар 8. јула 1941. године одржан у кући Блажа Јокова Орландића. У вези са тим он пише:

„Из горе наведеног види се да су овом састанку присуствовали два члана КПЈ, али овом састанку није присуствовао секре-

³ Блажо Љутица, *Срез барски у првој години НОР-а, Побједа*, бр. 5697, 13. октобар 1981, наставак 3.

⁴ Блажо Љутица, *Барски срез у првој години рата, Ратна сећања из НОБ 1941—1942*, књ. 3., Војноиздавачки завод, Београд 1981, стр. 377.

⁵ Марко Орландић, *Јулски дани у Црмници, Ратна сећања из НОБ 1941—1942*, књ. 1, Војноиздавачки завод, Београд 1981, стр. 472—473.

Никола Никић није присуствовао сједници Покрајинског комитета. На дан одржавања састанка Никић се затекао у Покрајинском комитету и последице сједнице Блажо Јовановић га је упознао са директивом ЦК КПЈ и одлуком ПК о устанку против окупатора.

тар партијске ћелије Мило Машов Орландић, јер је за њега овај састанак био „строга тајна“. (Ово је нешто ново у КПЈ). Тврдим да у таквој кући нијесу постојали услови да Мјесни комитет КПЈ Бар одржи своју сједницу, и то „око 17 часова“, осмог јула 1941. године (. .)“⁶

У „Дуги“ (1985) Орландић између осталог каже:

„Некад смо сентиментални, преовладају емоције, некад улепшавамо ствари, али је све то људски. Једино што не смемо да урадимо је лаж. А против једне такве лажи ја се борим већ четири године . . . Зато се и дешава да о револуцији пишу они који су је запамтили само по војевању 1945. године. Пишу и они који су били на супротној страни, па су касније приступили партизанима . . .“

И даље:

„Писање Блажа Љутице одише племенштином. Истиче људе који уопште нису учествовали у нападу, а подцењује оне који су тамо били. Подцењује и мртве и живе. Мртви не могу да говоре, а живима се то ускраћује, каже Божо Орландић“⁷

А у „Дуги (1986) Орландић пише:

„Не бих тражио да се плоча ставља на моју кућу где је седница Месног комитета одржана. Сигурно не бих, јер све то презирем. У мојој кући није било издајника, а спомен плоча се налази на кући у којој је било издајника и зеленаша. То ме боли. Не пише се историја лажима и фалсификатима, јер има живих који знају чињенице“.⁸

Орландић, дакле, оспорава да је састанак Мјесног комитета КПЈ Бар од 8. јула 1941. одржан у кући Блажа Јокова Орландића. А у „Дуги“ (1986) износи да је „седница Месног комитета одржана“ у његовој кући.⁹ Међутим, да се примијетити да Орландић за овакво мишљење не даје, односно не пружа ни једну фактичку чињеницу, која би довела у питање мјесто одржавања састанка. Такође, не пружа чињенице којима би доказао да је сједница МК Бар одржана у његовој кући.

Марко Ј. Орландић у наведеном чланку пише да је 12. јула, навече, у кући Маша Крстова, оца Божо Орландића, одржан састанак мјештана Горњих Сеоца, гдје су добили задатке непосредно пред устанак. О том састанку Марко Ј. Орландић пише:

„Дванаестог јула, по подне, тек што сам се вратио из шупе гдје сам припремао пушку, бомбу и муницију, неко се огласи из

⁶ Божо Орландић, *Погрешке које треба исправити*. (Поводом фељтона „Срез барски у првој години рата“), Побједа, бр. 6318, 8. јул 1983.

⁷ Вања Булић, *Истина у пензији*. Осма офанзива Божо Орландића, „Дуга“, бр. 306, од 16. до 29. новембра 1985, стр. 44—45.

⁸ Вања Булић, *Плоча на погрешној кући*. Тихи рат два првоборца, „Дуга“, бр. 320, од 31. маја до 13. јуна 1986, стр. 8.

⁹ Исто.

вана. Мајка, Анђа прилази прозору. Придошлица пита мајку да ли смо брат Дашо и ја дома. „Марко јесте, а Дашо није“ — одговара мајка. Препознајем глас Симона Орландића, скојевског руководиоца и члана Партије. Симон каже да му се много жури и да нема времена да сачека кафу, а треба са мном да поразговара. Мајка је у то изашла из куће. Он рече:

— Ово задржи за себе. Сјутра почиње борба против Италијана. Ти буди спреман, а и Данило ако стигне. По подне у пет сати биће збор мјештана на Заграбу, а кад падне мрак дођи у кућу Маша Крстова, гдје ће бити састанак мјештана за одлазак на борбени задатак. „Свакако“, одговорих“.¹⁰

Пошто је, како пише Марко Ј. Орландић, састанак мјештана Горњих Сеоца 12. јула одржан у кући Маша Крстова, оца Божа Орландића, највјероватније је да је ова два састанка Божо Орландић у свом сјећању поистовјетио.

У свим до сада објављеним радовима, чланцима и другим мјестима наводи се да је састанак МК Бар 8. јула 1941. године одржан у Горњим Сеоцима. То није спорно. Није била, такође, спорна ни кућа у којој је састанак одржан, до објављивања поменутих написа у којима Божо Орландић тврди да је састанак МК Бар (8. јула 1941) одржан у његовој, а не у кући Блажа Јокова Орландића. Овим се намеће питање: Гдје је, односно у којој је кући у Горњим Сеоцима одржан састанак МК Бар на коме је донесена одлука о почетку оружане борбе против окупатора у срезу барском?

Опречна гледишта о мјесту одржавања састанка МК Бар подстакла су нас да покушамо установити гдје је одржан састанак МК Бар на којем је донесена врло значајна, ако не и најзначајнија одлука у нашој новијој историји. Поводом тога разговарали смо са члановима Мјесног комитета Бар Блажом Љутицом и Михаилом-Мехом Добрковићем.

Љутица је прије другог свјетског рата и у току рата 1941—1945. године, поводом обављања партијских задатака, долазио у Горња Сеоца код Блажа Јошова Орландића и Блажа Јокова Орландића и никада није улазио ни у чију кућу, осим 8. јула 1941. године у кућу Блажа Јокова Орландића, приликом одржавања састанка МК Бар. Љутица је чешће контактирао са Блажом Јошовим Орландићем и долазио код њега у Горња Сеоца, али су увијек разговарали, преносили један другоме поруке, обавјештења и задатке ван Блажове и било чије друге куће у селу.¹¹

По сјећању Михаила-Мехе Добрковића састанак МК Бар 8. јула 1941. године одржан је у „једном прмену у непосредној близини куће Блажа Јокова Орландића“ Састанку су присуство-

¹⁰ Марко Орландић, *Јулски дани у Црмници*, Ратна сећања из НОБ 1941—1942, књ. 1, Војноиздавачки завод, Београд 1981, стр. 473.

¹¹ Сјећања Блажа Љутице забиљежио аутор 12. октобра 1986. године.

вали Никола Никић, Блажо Љутица, Михаило-Меха Добрковић, Ристо Лекић, Блажо Јоков Орландић, Блажо Јошов Орландић и Видо Матановић из Улциња. Не сјећа се да је још неко присуствовао састанку. Добрковић каже да је тог дана — 8. јула — два пут улазио у кућу Блажа Јокова Орландића. Ипак, по мишљењу Добрковића спомен-плоча је основано и с разлогом постављена на кући Блажа Јокова Орландића и не постоји ни једна стварна чињеница која би утицала на њено измјештање на неко друго мјесто или неку другу кућу.¹²

Марко Ј. Орландић наводи да се са сигурношћу може прихватити да је састанак МК Бар 8. јула 1941. године одржан у кући Блажа Јокова Орландића. Он то пише и у поменутом чланку објављеном 1981. године. Од Орландића смо сазнали да је за вријеме одржавања састанка МК Бар 8. јула 1941. године Данило Орландић био задужен од Блажа Јокова Орландића да буде у непосредној близини Блажове куће да би га уколико примјети ма што сумњиво обавијестио.¹³

У вези са мјестом одржавања састанка Мјесног комитета Бар Данило Орландић нам је рекао да је негдје послје подне 8. јула код њега дошла мајка Блажа Јокова Милица и пренијела му Блажову поруку. Кад је дошао код Блажа, он му је рекао да ће се у његовој кући одржати један састанак, па да буде у близини куће и да га уколико примјети нешто сумњиво одмах обавијести, што је Данило без поговора прихватио. Неколико је другова потом ушло у Блажову кућу, од којих је Данило познавао Блажа Јокова Орландића, Блажа Јошова Орландића и Риста А. Лекића. „Састанак је“, сјећа се Данило Орландић, „сигурно одржан у кући Блажа Јокова Орландића, а завршен је још за дана па су сви који су састанку присуствовали напустили кућу и отишли из села, али не бих знао гдје“.¹⁴

Према томе, сви подаци који се односе на састанак Мјесног комитета Бар, који је одржан 8. јула 1941. године у Горњим Сеоцима, упућују на закључак да је одржан у кући Блажа Јокова Орландића. Доводити у сумњу мјесто одржавања састанка МК Бар је беспредметно и без фактичких чињеница. Не постоји ни један аргуменат који би ишао у прилог тврдњи да је састанак МК Бар одржан ма у којој другој кући у Горњим Сеоцима. Напротив, све релевантне чињенице недвосмислено, убједљиво и непобитно потврђују да је састанак одржан у кући Блажа Јокова Орландића.

На крају да подсетимо да су из ове куће у НОР-у и револуцији погинула три брата Орландића, и то:

¹² Сјећање Михаила Мехе Добрковића забиљежио аутор 20. септембра 1986. године.

¹³ Сјећање Марка Ј. Орландића забиљежио аутор 28. августа 1986. године.

¹⁴ Сјећање Данила Орландића забиљежио аутор 28. августа 1986. године.

Блажо Јоков Орландић, р. 1914, апсолвент филозофије, члан КПЈ од 1932, секретар МК Бар, члан Покрајинског комитета КПЈ за Црну Гору, секретар Покрајинског комитета за Македонију, учесник у НОР-у и револуцији од 1941, у НОБ-у вршио одговорне војне и политичке функције, погинуо средином марта 1943. између Млиништа и Гламоча у Босни као замјеник комесара Девете крајишке бригаде, народни херој;

Шпиро Јоков Орландић, р. 1899, службеник, учесник у НОР-у и револуцији од 1941, учесник у пљеваљској бици 1941, борац Прве пролетерске, Прве далматинске и Четврте пролетерске црногорске бригаде, члан КПЈ од 1942, погинуо октобра 1943. код Колашина као командант батаљона;

Иво Јоков Орландић, р. 1907, столарски радник, због сарадње и припадности НОП-у хапшен и малтретиран, једно вријеме био у затвору Богданов крај на Цетињу као талац, објешен 9. септембра 1944. на Цетињу.

Хапшени су и зостављани због сарадње са НОП-ом:

Гавро Јоков Орландић, р. 1904, столарски радник, члан Федералистичке странке између два рата, ухапшен средином марта 1943. на Цетињу и интерниран у Италију (Колфиорито), по капитулацији Италије у Њемачку (Ферзен, Батхорн, Нортхорн и Оснабрик). Остао у заробљеништву до средине маја 1945;

Љубица Јокова Орландић, р. 1924, због сарадње и припадности НОП-у била је у затвору Богданов крај од маја 1944. до септембра 1944. године;

Видосава Јокова Орландић (удата Стругар), р. 1918, извјесно вријеме провела у затвору Богданов крај на Цетињу;

Вјера Орландић, супруга Блажа Јокова Орландића, активан припадник НОП-а, једно вријеме провела у затвору на Цетињу и концентрационом логору у Бару, по изласку из логора прикључила се Народноослободилачкој војсци.

Из куће Маша Крстова Орландића у народноослободилачком рату и револуцији учествовали су и дали значајан допринос:

Орландић Машов Михаило Мило, р. 1918, ученик гимназије, члан КПЈ од прије рата, секретар партијске организације у Сеоцима, учесник у НОБ-у од 1941, борац НОП батаљона „Јован Томашевић“, погинуо 5. јануара 1943. као позадински радник у Шестанима;

Орландић Машов Гојко, р. 1924, ученик гимназије, члан СКОЈ-а, припадник НОП-а од 1941, борац НОП батаљона „Јован Томашевић“ погинуо 2. априла 1942. у Сеоцима (Рајица), као борац поменутог батаљона;

Орландић Машов Божо, р. 1914, земљорадник, члан КПЈ од 1941, учесник у НОР-у и револуцији од 1941, учесник борбе на Вирпазару 13. јула 1941, учесник пљеваљске битке 1941, борац Прве пролетерске бригаде, пуковник ЈНА, носилац Партизанске споменице 1941. године;

Мара Орландић, супруга, и Велика, кћерка Маша Орландића су хапшене, малтретиране и прогањане, и знатан дио времена током рата провеле су у логорима у Албанији и концентрационом логору у Бару.

О тону и начину писања у једном броју објављених прилога у „Побједи“ и „Дуги“ не желимо коментарисати. Сматрамо да је тиме нанијета штета овим породицама, које су у народноослободилачком рату и револуцији 1941—1945. године дале заиста значајан допринос који заслужује пажњу и поштовање.

Жељели смо, искључиво се служећи чињеницама, да установимо и докажемо гдје је 8. јула 1941. године одржан састанак Мјесног комитета КПЈ Бар, у чему смо, надамо се, и успјели.

Такође смо утврдили да су састанку, осим чланова Мјесног комитета Николе Никића, Блажа Љутице и Михаила-Мехе Добрковића, присуствовали Ристо Лекић, Блажо Јоков Орландић, Блажо Јошов Орландић и Видо Матановић.

Гојко П. Вукмановић